

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการทางกฎหมายและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ของพนักงานคุมประพฤติในการจับกุม พกพาอาวุธ การตรวจค้น และยึดสิ่งของผิดกฎหมาย

วิธีการคุมความประพฤติเป็นวิวัฒนาการอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงปรัชญาความเชื่อและแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดให้สาสมกับความผิดเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน มาเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดได้กลับตัวด้วยการอบรมนิสัยและจิตใจ โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้เกี่ยวข้องควบคุม ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำและชักชวนทั้งในเรื่องความประพฤติ การประกอบอาชีพหรือเรื่องอื่นๆ ตามสภาพปัญหาและความต้องการ เป็นรายบุคคลระยะหนึ่ง เพื่อช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถปรับปรุงตัวเป็นพลเมืองดีและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข จึงเห็นได้ว่าการคุมประพฤติเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและในขณะเดียวกันก็เป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดด้วย

อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันที่กรมคุมประพฤติต้องดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติที่หลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทั้งพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดเงื่อนไขก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุมความประพฤติ พ.ศ. 2559 จะเห็นว่า อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤดียังมีข้อจำกัดในการจะบังคับใช้กฎหมายกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดเงื่อนไข ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมโดยการควบคุมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยวิธีการคุมประพฤติ ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ทำการวิเคราะห์โดยแยกแต่ละประเด็นปัญหา ดังนี้

4.1 ปัญหาการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดเงื่อนไข

นับตั้งแต่ประเทศไทยนำวิธีการคุมความประพฤติมาใช้ในปี พ.ศ. 2495 ซึ่งนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนก่อน และเมื่อได้ผลดีต่อมาในปี พ.ศ. 2522 จึงนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวล

กฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 เพื่อรองรับมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้มีผลใช้บังคับอย่างสมบูรณ์ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติและวิธีดำเนินการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดไว้ แต่เมื่อระยะเวลาล่วงเลยไปนับตั้งแต่มีการประกาศใช้สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของคนได้เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งการปฏิบัติงานด้านการคุมประพฤติที่มีกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักมีภารกิจที่หลากหลายเพิ่มขึ้นและอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2559 และผลใช้บังคับวันที่ 1 เมษายน 2560 ซึ่งการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในการควบคุมและสอดส่องหรือการคุมความประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้ ในการพบกันครั้งแรกระหว่างพนักงานคุมประเวศกับผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น พนักงานคุมประเวศ มีหน้าที่ชี้แจงเงื่อนไขพร้อมกับสิทธิให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร และแจ้งผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบ และในระหว่างระยะเวลาการคุมความประพฤติพนักงานคุมประเวศมีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล แต่การจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้จะต้องมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพสามารถควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่พึงประสงค์ โดยเมื่อมีการฝ่าฝืน/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประเวศต้องมีความมาตรการบังคับที่เหมาะสมในการจัดการกับบุคคลเหล่านี้

จากการศึกษาในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประเวศในบทที่ 3 เกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่ฝ่าฝืน/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือที่เรียกว่า “ผู้กระทำผิดเงื่อนไขการคุมประเวศ” นั้น พนักงานคุมประเวศเจ้าของสำนวนต้องดำเนินการตรวจสอบถึงสาเหตุที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดก่อน โดยการติดตามเตือนให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบ ทั้งทางโทรศัพท์และออกหนังสือเตือน แต่ถ้าหากผู้ถูกคุมความประพฤติยังไม่มาพบต้องออกติดตามไปยังบ้านพักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนถึงสาเหตุที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งหากพบว่าผู้ถูกคุมความประเวศรายนั้นมีเจตนาเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควรและไม่สามารถดำเนินการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือไม่สามารติดตามตัวผู้ถูกคุมความประเวศรายนั้นได้ พนักงานคุมประเวศเจ้าของสำนวนต้องดำเนินการทำรายงานผิดเงื่อนไขและความเห็นเสนอต่อศาล โดยเร็ว เพื่อให้ศาลดำเนินการมีหมายเรียกผู้ถูกคุมความประเวศรายนั้นมาศาลเพื่อชี้แจงเหตุขัดข้องที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด แต่ถ้าผู้ถูกคุมความประเวศ

ชัดเจน ไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือจงใจไม่รับหมายเรียก ได้หลบหนีไปหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า จะหลบหนี ศาลมีจะออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติรายนั้น และจะส่งหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อม คำเนาหมายจับให้พนักงานคุมประพฤติทราบ แต่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามจับกุมตามหมายจับ คือ เจ้าพนักงานตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อพิจารณาปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติ คุมประพฤติ พ.ศ. 2559 จะเห็นได้ว่า ยังขาดมาตรการบังคับใช้กฎหมายในการดำเนินการกับ ผู้กระทำความผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งจากรายงานสถิติปริมาณคดีควบคุมและสอดส่องที่พนักงาน คุมประพฤติรายงานผิดเงื่อนไขทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2557 มีจำนวน 26,652 คดี และ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 มีจำนวน 31,412 คดี ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยอาจจะมีสาเหตุ มาจากหลายปัจจัย เช่น เจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้ติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดเงื่อนไขตามหมายจับ เพราะมีภารกิจหลายด้าน แต่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการคุมความประพฤติ คือ การขาดสภาพบังคับ ใช้กฎหมายกับ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติส่งผลให้กฎหมายขาดความศักดิ์และผู้ถูก คุมความประพฤติไม่ให้ความร่วมมือเพราะไม่เกรงกลัวต่อโทษ ทั้งที่พนักงานคุมประพฤติเป็น เจ้าพนักงานตามกฎหมายที่ต้องดูแลและควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ แต่ไม่มี อำนาจบังคับต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ถูกคุมความประพฤติโดยตรง ทำให้การดำเนินการ เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเงื่อนไขล่าช้าและส่งผลให้มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติกมากขึ้น

จากการศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ในหลายมลรัฐพบว่า กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติในการจับกุมผู้ถูกคุมความ ประพฤติที่ผิดเงื่อนไขหรือจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้

สหรัฐอเมริกาได้ กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อย” ตามกฎหมาย โดยมีอำนาจตามมาตรา 3606 ในเรื่องการจับกุม และนำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติกลับมา (Arrest and Return of Probationer) (Federal Criminal Code and Rules, 1989: 809) ความว่า “หากมีเหตุอันควรเชื่อ (Probation cause) ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวภายใต้การสอดส่องฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือเงื่อนไข การปล่อยตัวแล้วแต่กรณี บุคคลนั้นอาจถูกจับกุมและจะต้องถูกนำตัวไปปรากฏต่อศาลที่มีอำนาจเหนือบุคคลนั้นโดยไม่ชักช้า

พนักงานคุมประพฤติอาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ภายใต้การสอดส่องโดยไม่ต้องมีหมายจับ หากพบตัวบุคคลเหล่านั้นไม่ว่าที่ใดก็ตาม...

ถ้าหากผู้ถูกคุมความประพฤติที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขถูกจับกุมในเขตอำนาจศาลอื่น ระเบียบข้อที่ 40 Rules of Criminal Procedure บัญญัติให้นำตัวบุคคลนั้นไปยังศาลแขวงของรัฐบาลกลาง (Federal Magistrate) ที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลมีคำสั่ง

ส่วนของอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติมลรัฐต่างๆ ก็มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ในมลรัฐอิลลินอยส์พนักงานคุมประพฤติในฐานะเป็นเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และมีหน้าที่นำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติไปยังศาลที่มีอำนาจเพื่อฟังคำสั่งต่อไปตามมาตรา 15 (12) (ILCS, 1995: 575)

การจับกุมของพนักงานคุมประพฤติมลรัฐอิลลินอยส์มาตรา 11 (ILCS, 1995: 572) บัญญัติให้จับผู้ถูกคุมความประพฤติได้ หากพิจารณาเห็นว่ามีกรกระทำที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล โดยสามารถกระทำได้ทุกพื้นที่ในเขตมลรัฐ และการนำตัวไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีหลังการจับกุมจะต้องกระทำในทันที

กระบวนการหลังจากมีการจับกุมเป็นไปตามมาตรา 109-1 (ILCS, 1995: 389) ว่าด้วยกรณีของผู้ถูกจับ (Person arrested) ความว่า “ผู้ถูกจับไม่ว่าจะโดยมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับ จะต้องถูกนำตัวไปปรากฏต่อศาลที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ชักช้า และให้บันทึกข้อกล่าวหาลงในสารบบของศาลแห่งนั้น...” จากนั้นศาลจะ “(1) แจ้งและมอบสำเนาข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับ (2) ให้คำแนะนำถึงสิทธิที่จะแต่งตั้งทนายความ หากบุคคลนั้นยากจนศาลจะแต่งตั้งทนายความของรัฐให้... (3) กำหนดวันนัดไต่สวนเบื้องต้น (4) ให้ประกันตัว หากศาลเห็นว่าบุคคลผู้นั้นจะไม่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นและชุมชน”

ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ถ้าบุคคลที่ถูกจับกุมอยู่ในระหว่างคุมความประพฤติมีข้อกำหนดว่าศาลอาจพิจารณาไม่ให้ประกันตัวก็ได้ ตามระเบียบข้อที่ 3:21-7 (b) (N.J.A. 1990: 608) พนักงานคุมประพฤติในมลรัฐนี้มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติ ตามมาตรา 2A:168-11 ประกอบมาตรา 2C:45-3 (2) ที่บัญญัติให้ “พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยอาจจับกุมผู้กระทำความผิดที่อยู่ภายใต้การคุมความประพฤติโดยไม่ต้องมีหมายจับตามคำร้องขอของหัวหน้าสำนักงานคุมประพฤติหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าคุณกระทำความผิดได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่”

ถ้าหากศาลมีเหตุอันควรเชื่อ (Probable cause) ว่า ผู้กระทำความผิดหรือผู้ถูกคุมความประพฤติรายที่ถูกจับนั้นได้กระทำความผิดขึ้นอีก และกำลังถูกควบคุมตัวอยู่ ศาลอาจไม่ให้ประกันตัวและให้การพิจารณาของศาลที่มีอำนาจ ตามมาตรา 2C: 45-3)

ส่วนพนักงานคุมประพฤติแคลิฟอร์เนียก็มีอำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติเช่นกัน ตามมาตรา 1203.2 (Penal Code of California, 1988) ที่ว่า “ในระหว่างการคุมความประพฤติไม่ว่าเวลาใด พนักงานคุมประพฤติ หรือเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อยอื่น อาจทำการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติที่อยู่ในความดูแล โดยไม่ต้องมีหมายจับ และนำตัวส่งศาล หรืออาจเป็นกรณีที่ศาลมีดุลพินิจให้ออกหมายจับ และโดยการจับกุมนั้นศาลอาจเพิกถอนการคุมความประพฤติหากศาลพิจารณาเห็นพ้องกับรายงานของพนักงานคุมประพฤติ หรือหากศาลเห็นว่า การฝ่าฝืนเงื่อนไข คุมความประพฤติของบุคคลนั้นอาจนำไปสู่การกระทำซ้ำอีก หรือเป็นเพราะผู้ถูกคุมความประพฤติไปกระทำผิดขึ้นอีก ไม่ว่าจะคดีดังกล่าวจะถูกฟ้องหรือไม่...”

ประเทศญี่ปุ่นในส่วนของอำนาจในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ มาตรา 10 ของกฎหมายคุมความประพฤติฯ ได้ให้อำนาจแก่หัวหน้าพนักงานคุมประพฤติในการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามหมายจับของศาลที่เรียกว่า inchi-jo โดยหมายจับนั้นจะออกเมื่อเกิดกรณี

- 1) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ยอมอยู่อาศัยในสถานที่พักเป็นหลักแหล่ง
- 2) มีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลและ ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติ หรือเป็นที่เข้าใจได้ว่าบุคคลผู้นั้น ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการจัดการกับผู้กระทำผิดเงื่อนไขตามกฎหมายคุมความประพฤติของไทยกับต่างประเทศแล้วจะเห็นว่า กฎหมายคุมความประพฤติของไทยไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานคุมประพฤติที่จะบังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนเงื่อนไข ทำให้พนักงานคุมประพฤติไม่มีอำนาจที่จะบังคับให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ทั้งที่เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ ดังนั้นเมื่อพนักงานคุมประพฤติขาดเครื่องมือที่เป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายก็ทำให้การปฏิบัติงานด้านการคุมความประพฤติขาดประสิทธิภาพไปด้วย

ในประเด็นนี้ ได้มีผู้ให้ความเห็นดังนี้

นายศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์¹ เห็นว่า มีแต่พนักงานคุมประพฤติผู้ใหญ่ที่ไม่มีเครื่องมือใดช่วยในการควบคุมผู้ถูกคุมความประพฤติให้อยู่ในกรอบของการมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และจากการสำรวจทัศนคติของพนักงานคุมประพฤติในกรุงเทพมหานครและผู้พิพากษาบางส่วนต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติให้ชัดเจนและเพิ่มมาตรการในการจับกุมผู้กระทำผิดเงื่อนไขที่ศาลได้ออกหมายจับไว้แล้ว เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2539). *แนวทางการปรับปรุงแก้ไขอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 191-192.

นอกจากนี้ พนักงานคุมประพฤติผู้ที่จะจับควรอยู่ในหน่วยเฉพาะกิจซึ่งแยกออกมาต่างหากและมีหน้าที่ในการตรวจค้นและจับกุมโดยเฉพาะ เช่น การจัดตั้งฝ่ายปฏิบัติการตามหมายศาล โดยได้รับการฝึกอบรมด้านวิธีการจับและควบคุมตัวผู้กระทำผิด เว้นแต่เป็นกรณีฉุกเฉิน เช่น พนักงานคุมประพฤติที่ไม่ได้อยู่ในหน่วยเฉพาะกิจพบเห็นผู้ถูกคุมความประพฤติที่หลบเลี่ยงหมายเรียกของศาลหรือกระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาลและศาลได้ออกหมายจับไว้แล้ว สามารถดำเนินการตรวจค้นหรือจับได้เองทันที แต่หากเห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะดำเนินการด้วยตนเองอาจขอความร่วมมือจากเจ้าพนักงานตำรวจที่ใกล้ที่สุดในการจับกุม²

นายสิทธิชัย ค้วงฤทธิ์³ เห็นว่า แม้แต่เจ้าพนักงานของ ป.ป.ส. ก็มีอำนาจในการจับกุมบุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ดังนั้น การเพิ่มอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดเงื่อนไขจึงเป็นส่วนดีกับระบบคุมประพฤติของประเทศไทย เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณงานคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติอยู่ในภาวะล้นมือไม่สามารถที่จะดำเนินการควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลสั่งได้อย่างใกล้ชิด หากมีการเพิ่มมาตรการที่สามารถบังคับหรือสร้างสภาพบังคับทางกฎหมายให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ ก็จะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดสามารถประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติ

ผู้เขียนเห็นว่า แม้การคุมประพฤติจะมีความมุ่งหมายในการที่จะบำบัด อบรม บ่มนิสัย และจิตใจ ทั้งเป็นการให้ออกาสผู้กระทำผิดได้แก้ไขปรับปรุงตัวเองมากกว่าการลงโทษ โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสังคมและมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี แต่การจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ก็ต้องอาศัยการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่พึงประสงค์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือปราบปราม ที่มีผลเป็นการข่มขวัญและยับยั้งทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำผิดขึ้นอีกเพราะทำผิดแล้วต้องถูกจับกุมก็ไม่คุ้มค่า และเมื่อมีการกระทำผิดจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วให้ “เห็นผลทันตา” จะได้ไม่มีผู้กระทำผิดคนใดเอาเป็นแบบอย่าง

ดังนั้น เพื่อความรวดเร็วในการจัดการกับผู้กระทำผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ และเป็น การเพิ่มความเข้มข้นในการบังคับใช้กฎหมายคุมประพฤติ ควรมีการบัญญัติเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 196.

³ สิทธิชัย ค้วงฤทธิ์. (2557). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานคุมประพฤติกับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 139.

พนักงานคุมประพฤติ โดยให้มีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดเงื่อนไขตามหมายจับ ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานคุมประพฤติและเป็นการยับยั้งการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยกัน

4.2 ปัญหาในการตรวจค้นและยึดสิ่งของผิดกฎหมาย

จากการศึกษาในบทที่ 3 ตามพระราชบัญญัติบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 จะเห็นว่าพนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่หลัก 2 ประการ คือ การสืบเสาะและพินิจ กับ การควบคุมและสอดส่อง (การคุมความประพฤติ) โดยเฉพาะในกระบวนการควบคุมและสอดส่อง พนักงานคุมประพฤติต้องออกไปสอดส่องยังที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเป็นภัยต่อสังคมหรือประพฤติดนออกนอกทางอย่างใดหรือไม่ ทั้งเพื่อตรวจสอบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัยตามที่แจ้งไว้หรือไม่เพื่อเป็นประโยชน์ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะได้ออกติดตามได้ง่าย ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 15 บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจดังต่อไปนี้

1) ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยังมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 14 (1) หรือ (2) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก...

จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติเข้าไปในเคหสถานของผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัยได้เฉพาะกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และการเข้าไปมีอำนาจเพียงสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในบ้านพักนั้นเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังและข้อมูลเกี่ยวกับตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งคดีในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น ซึ่งคำว่า “กรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง” ในกรณีนี้น่าจะหมายถึง พยานบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง หรือภรรยา หรือเป็นพยานที่มีความสำคัญรู้เห็นพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งพยานเหล่านี้อาจเจ็บป่วยไม่สามารถไปให้ถ้อยที่สำนักงานคุมประพฤติได้หรือมีความเร่งด่วนจึงต้องเดินทางไปสอบปากพยานดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติพนักงานคุมประพฤติจะไม่เข้าไปในบ้านพักของผู้ถูกคุมความประพฤติหากไม่ได้รับความยินยอม เพราะการสอบพยานดังกล่าวอาจเรียกพยานออกมาสอบถามนอกบ้านพักหรือมีหนังสือนัดให้ไปพบที่สำนักงานคุมประพฤติได้

เมื่อพิจารณากฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติสามารถเข้าไปในบ้านพักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติได้ดังกล่าวข้างต้น แต่การเข้าไปก็เพียงเพื่อสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ใน

สถานที่นั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในกระบวนการสืบเสาะและพินิจ และกระบวนการควบคุมและสอดส่อง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นการจำกัดการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ โดยเฉพาะในกระบวนการควบคุมและสอดส่องที่พนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติงาน ทั้งในแง่การควบคุมทางสังคมและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในระยะเวลา ที่ศาลได้กำหนดไว้ ในขณะที่เดียวกันก็ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีชีวิตที่ดีขึ้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติในงานควบคุมและสอดส่องจึงเป็นทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายและเป็นผู้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งทั้ง 2 บทบาทนี้ถือว่าเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติมีความครบถ้วนสมบูรณ์และดำเนินการคุมประพฤติไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อพิจารณามาตรา 15 (1) จะเห็นว่า กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องในบทบาทผู้บังคับใช้กฎหมาย เพราะเมื่อเข้าไปในที่พักอาศัยมีอำนาจเพียงสอบถามบุคคลในนั้นเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้ถูกคุมความประพฤติหรือพฤติกรรมแห่งคดีเท่านั้น ทั้งที่การออกสอดส่องไปยังบ้านพักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีความรู้สึกว่าได้ได้รับความสนใจและจะต้องคอยระมัดระวังในการปฏิบัติตน ทั้งเป็นการตรวจสอบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเป็นภัยต่อสังคมหรือประพฤติดนออกนอกถิ่นออกทางอย่างไรหรือไม่ ดังนั้นหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติมาตรา 15 (1) จึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการออกสอดส่อง ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการดูแลควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ

เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกาพบว่า ในหลายมลรัฐกฎหมายได้บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ ตรวจสอบและยึดสิ่งของผิดกฎหมายได้ ดังนี้

พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลาง กฎหมายกำหนดว่า ในกระบวนการคุมความประพฤติหลังจากศาลมีคำสั่งแล้ว ผู้ถูกคุมความประพฤติจะลงลายมือชื่อยอมรับเงื่อนไขในการคุมความประพฤติซึ่งจะมีเงื่อนไขข้อหนึ่งระบุ “ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติไปพบที่บ้านหรือที่ใดก็ตามไม่ว่าเวลาใด อีกทั้งจะต้องยอมให้พนักงานคุมประพฤติ ยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมาย หากพนักงานคุมประพฤติพบเห็น”

ส่วนพนักงานคุมประพฤติในมลรัฐต่าง เช่น มลรัฐอิลลินอยส์ การเข้าไปในบ้านหรือที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติจะกำหนดอยู่ในเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ มาตรา 5-6-3 (5) (ILCS, 1995: 548) ซึ่งบัญญัติให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้อง “อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติไปเยี่ยมที่บ้านพักอาศัยหรือสถานที่ใดๆ อันเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่” เช่นเดียวกันกับในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ มาตรา 2c:45-1(10) (N.J.S.A., 1990: 267) นอกจากจะระบุให้ “อนุญาตพนักงานคุมประพฤติไปเยี่ยมบ้าน” แล้ว ยังบัญญัติว่าผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้อง “ตอบคำถามที่ชอบด้วยเหตุผลทุกคำถาม” ของพนักงานคุมประพฤติ

ในเรื่องการตรวจค้น โดยหลักสากลจะต้องมีหมายค้นและต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก (New York Criminal Law) มาตรา 410.50 (3) ได้บัญญัติว่า “ในระหว่างการคุมความประพฤติ หากมีเหตุผลอันควรเชื่อว่า จำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล ศาลอาจออกหมายค้นให้พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นที่มีอำนาจดำเนินการตรวจค้นร่างกายหรือบ้านพักอาศัยที่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้น”

แต่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย กรณีของการตรวจค้นร่างกาย บ้านพัก หรือยานพาหนะของผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น ศาลใช้วิธีวางกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ “ยินยอมให้พนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นตัว บ้านพัก หรือยานพาหนะและยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน โดยไม่ต้องมีหมายค้นเมื่อเจ้าหน้าที่ขอดำเนินการเช่นนั้น” ทำให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตรวจค้นและยึดสิ่งของจากผู้ถูกคุมความประพฤติได้โดยชอบด้วยกฎหมายแม้ไม่มีหมายค้น โดยไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะถือเสมือนว่าผู้ถูกคุมความประพฤติสละสิทธิส่วนบุคคลของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การค้นโดยความยินยอมของบุคคลย่อมไม่ขัดต่อมาตรา 4 แห่งบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาที่ว่า “สิทธิของประชาชนย่อมได้รับความคุ้มครองในร่างกาย เคหสถาน เอกสารและทรัพย์สินของจากการค้น ยึดโดยไม่มีเหตุอันควร อันจะกระทำมิได้ และการออกหมายเช่นนั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีเหตุอันควร ซึ่งได้รับการยืนยันจากคำสาบานหรือคำปฏิญาณ โดยในหมายนั้นจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้น หรือบุคคลที่จะจับ หรือสิ่งของที่จะยึด” ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้เปิดช่องไว้ตามมาตรา 1203.3 ให้อำนาจศาล “วางข้อกำหนดเงื่อนไขที่สมเหตุสมผล เพื่อความเหมาะสมในการอำนวยความยุติธรรม” ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการวางเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณชน

ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 15 (1) มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ อย่างไรก็ตาม ตามทฤษฎีการคุมประพฤติ ผู้กระทำผิดที่ศาลสั่งให้คุมความประพฤติ แม้จะไม่ได้ถูกจองจำแต่มีการวางหลักเกณฑ์ในการกำหนดข้อจำกัดหรือวางเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ ซึ่งผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละคนต้องยอมรับข้อกำหนดบางอย่างเพื่อแลกกับการได้รับสิทธิเสรีภาพที่มีเงื่อนไข หากมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขก็ต้องได้รับโทษ

เพราะฉะนั้นผู้ถูกคุมความประพฤติจึงอยู่ในฐานะ “กึ่งนักโทษ (Quasi Prisoner)” ซึ่งสิทธิตามรัฐธรรมนูญจะต้องถูกจำกัด และเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกาในหลายมลรัฐ จะเห็นว่าที่พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤติ ตรวจสอบและยึดสิ่งของผิดกฎหมายได้นั้น เพราะเป็นหนึ่งในเงื่อนไขการคุมประพฤติที่ ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ลงลายมือชื่อยอมรับเงื่อนไขดังกล่าว แต่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในกรณีนี้จะใช้อำนาจตามอำเภอใจไม่ได้ เช่น การตรวจสอบในมลรัฐนิวยอร์กพนักงานคุมประพฤติจะตรวจสอบได้ก็ต่อเมื่อมีหมายค้น และเหตุที่ศาลออกหมายค้นให้ คือ มีเหตุผลอันควรเชื่อว่าจะได้กระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล หรือในมลรัฐอิลลินอยส์ การเข้าไปในบ้านหรือที่ทำงานของผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ แต่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียพนักงานคุมประพฤติมีอำนาจตรวจสอบและยึดสิ่งของจากผู้ถูกคุมความประพฤติได้โดยชอบด้วยกฎหมายแม้ไม่มีหมายค้น เพราะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลได้กำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติไว้

ในประเด็นนี้ นายศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์⁴ เห็นว่า ควรให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติ ตรวจสอบร่างกายผู้ถูกคุมความประพฤติ และสามารถยึดสิ่งของที่มีไว้เป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติด้วย และจากการสำรวจทัศนคติของพนักงานคุมประพฤติในกรุงเทพมหานครและผู้พิพากษาบางส่วน ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เพื่อให้การทำงานของพนักงานคุมประพฤติมีประสิทธิภาพ การเพิ่มมาตรการที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานคุมประพฤติ โดยให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจตรวจสอบตัวผู้ถูกคุมความประพฤติในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการซุกซ่อนสิ่งผิดกฎหมายหรือสิ่งที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขของศาล แต่ไม่ควรให้อำนาจในการตรวจสอบที่พกอาศัยเพราะเป็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานมากเกินไป อย่างไรก็ตาม การเพิ่มอำนาจให้พนักงานคุมประพฤติจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจนั้นด้วย

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาคอขวดในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการระหว่ากรคุมความประพฤติ ผู้เขียนเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ที่ให้พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ฉะนั้น การปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติ จึงต้องมีการบัญญัติให้อำนาจไว้ในกฎหมายเฉพาะด้วย จึงควรมีบทบัญญัติ ให้อำนาจพนักงานคุมประพฤติตรวจสอบร่างกายผู้ถูกคุมความประพฤติ และสามารถยึดสิ่งของที่มีไว้เป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติด้วย สำหรับการเข้าไปในที่พกอาศัยพนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยการเคารพสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) ของผู้กระทำความผิดและครอบครัวของผู้กระทำความผิดตามหลักทั่วไป ข้อ 3 ของกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการ

⁴ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 169-171.

ไม่ควบคุมตัว (ข้อกำหนดโตเกียว) โดยยึดหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นหรือหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) หรือที่เรียกว่า “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” โดยพิจารณาเหตุผลตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

4.3 ปัญหาในการพบปะและใช้อาวุธเพื่อการควบคุมและป้องกันตัว

จากการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติทั้งในกระบวนการงานสืบเสาะข้อเท็จจริง และกระบวนการควบคุมและสอดส่องหรือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งพนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ต้องเดินทางไปที่บ้านพักของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ เพื่อตรวจสอบว่าผู้ถูกสืบเสาะและพินิจมีที่อยู่ตามสถานที่ที่ได้แจ้งไว้กับพนักงานคุมประพฤติหรือไม่ และเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย และชุมชนที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจอยู่อาศัยว่ามีสภาพแวดล้อมอย่างไร มีผลต่อการกระทำผิดหรือไม่ รวมถึงสอบปากคำพยานเพื่อนบ้านหรือผู้นำชุมชนควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการคุมประพฤติต่อไป หรือในระหว่างการคุมความประพฤติต้องไปสอดส่องติดตาม ดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติที่ออกนอกถิ่นที่อยู่หรือไม่ และหากผู้ถูกคุมประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติก็ต้องออกไปติดตามที่บ้านพัก รวมถึงการส่งตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพจิตยาเสพติดเข้ารับการรักษา โดยได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 หัวข้ออำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งการออกไปสืบเสาะหรือสอดส่องยังบ้านของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติสอดส่องแต่ละครั้งต้องมีการวางแผน กำหนดวันเวลาให้ชัดเจน จัดเตรียมสำนวนคดีที่จะออกสอดส่อง ศึกษาเส้นทางเพื่อที่จะคาดคะเนได้ว่าจะสามารถออกสอดส่องได้จำนวนกี่คดี สำหรับความถี่ในการออกสอดส่องแต่ละคดีให้เป็นไปตามแผนการคุมความประพฤติที่ได้กำหนดไว้ โดยแต่ละครั้งควรออกไปในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

จะเห็นว่า ในการออกสืบเสาะบ้านของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจนั้นพนักงานคุมประพฤติจะไปเพียงครั้งเดียว แต่ในระหว่างการคุมความประพฤติจะมีการออกสอดส่องยังบ้านพักผู้ถูกคุมความประพฤติหลายครั้งซึ่งความถี่ในการออกสอดส่องจะเป็นไปตามแผนการคุมความประพฤติที่ได้กำหนดไว้ การออกไปสืบเสาะหรือสอดส่องแต่ละครั้งส่วนใหญ่พนักงานคุมประพฤติจะไปเพียงคนเดียว โดยมีเจ้าพนักงานขับคนเป็นคนขับรถยนต์พียงพื้นต่างๆ ซึ่งบางพื้นที่เป็นพื้นที่อันตราย เช่น เป็นแหล่งมั่วสุมเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ มีปัญหาอาชญากรรม หรือเป็นทางเปลี่ยว ฯลฯ ซึ่งในคู่มือปฏิบัติงานให้พนักงานคุมประพฤติผู้ออกพื้นที่ได้แต่เตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น และหากพนักงานคุมประพฤติเป็นหญิงต้องแต่งกายให้รัดกุม สุภาพ ไม่เป็นที่ล่อแหลม ส่วนการของออกสอดส่องพื้นที่ดังกล่าวเป็นดุลพินิจของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ และ

การขออนุญาตงออกสอดส่องนี้ ต้องขออนุญาตก่อนครั้งหนึ่งของระยะเวลาการคุมประพฤติที่เหลือ ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติก็อาจจะต้องเดินทางไปยังพื้นดังกล่าวอยู่ดี ซึ่งเป็นการเสี่ยงที่พนักงานคุมประพฤติโดยเฉพาะที่เป็นผู้หญิงจะได้รับอันตรายในขณะที่ไปปฏิบัติหน้าที่

เมื่อเปรียบเทียบกับอำนาจของพนักงานคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกาพบว่า ในหลายมลรัฐ กฎหมายได้บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤตินี้อำนาจในการพกอาวุธในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางมีอำนาจพกพาอาวุธได้ ตามตรา 930 (c) (1) (Federal Criminal Code and Rules, 1989: 513) หาก “เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐบาลกลาง... ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอดส่องดูแลเพื่อการคุ้มครองป้องกัน สืบค้นหรือฟ้องร้องการฝ่าฝืนกฎหมายใดๆ” อย่างไรก็ตาม อาจมีระเบียบภายในสำนักงานคุมประพฤติแห่งนั้นจำกัดอำนาจดังกล่าว ดังเช่นที่สำนักงานคุมประพฤติของรัฐบาลกลางในเมืองซานฟรานซิสโก หัวหน้าพนักงานคุมประพฤติจะไม่อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติพกพาอาวุธขณะปฏิบัติหน้าที่

พนักงานคุมประพฤติในมลรัฐต่างๆ เมื่อมีการจับกุมย่อมต้องมีการพกพาอาวุธ เนื่องจากพนักงานคุมประพฤติมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) จึงมีอำนาจพกพาอาวุธได้ แต่หน่วยงานนั้นอาจจำกัดการพกพาได้ ดังเช่น สำนักงานคุมประพฤติผู้ใหญ่เขตลัคส์ มลรัฐอิลลินอยส์จะไม่ให้พนักงานคุมประพฤติที่ดูแลคดีคุมประพฤติ (Basic Probation) พกพาอาวุธ แต่จะให้พนักงานคุมประพฤติที่อยู่ในหน่วยคุมความประพฤติแบบเคร่งคัด (Intensive Probation Supervision Unit-IPS Unit) สามารถพกพาอาวุธขณะออกสอดส่องหรือเยี่ยมบ้านผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดก่อนข้างรุนแรงหรือมีปัญหา (Cook County Adult Probation Department (CCAPD), 1995b) พนักงานคุมประพฤติแคลิฟอร์เนียก็มีอำนาจพกพาอาวุธได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 830.5 (Penal Code of California, 1988) ส่วนพนักงานคุมประพฤติมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ แม้กฎหมายจะให้อำนาจจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติได้โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายในฐานะที่คล้ายตำรวจ แต่ไม่มีอำนาจพกพาอาวุธ เนื่องจากศาลฎีกาแห่งมลรัฐไม่อนุญาต

ในประเด็นนี้ นายศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์⁵ เห็นว่า ไม่สมควรให้พนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติหน้าที่ปกติพกพาอาวุธ แต่ควรให้พนักงานคุมประพฤติในหน่วยเฉพาะกิจที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการตามหมายศาลเท่านั้นที่พกพาอาวุธได้ โดยมีการกำหนดเป็นระเบียบภายในไว้ อีกทั้งต้องเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมด้านการใช้อาวุธมาแล้วเท่านั้น และหากจำเป็นต้องเข้าพื้นที่อันตรายควรขอ

⁵ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 196-197.

ความร่วมมือจากหน่วยเฉพาะกิจดังกล่าวจากเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งการพกพาอาวุธของเจ้าพนักงาน ต้องมีการออกกฎหมายให้อำนาจเฉพาะ

ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อความปลอดภัยของพนักงานคุมประพฤติในการเดินทางไปยังพื้นที่ เสี่ยงอันตรายและเป็นการคุ้มครองพนักงานคุมประพฤติในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ควรมีบทบัญญัติ เพิ่มเติมให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการพกพาอาวุธได้ เพราะเคยเกิดเหตุการณ์ที่พนักงานคุม ประพฤติได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการพยายามจะจับผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีอาการคลุ้มคลั่ง เนื่องจากเสพยาเสพติด หรือกรณีส่งตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ เข้ารับการบำบัดรักษาแล้วมีการหลบหนี ระหว่างการส่งตัว ซึ่งแม้จะมีอำนาจจับกุมแต่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ขณะนั้นก็ไม่กล้า ติดตามจับกุม เพราะผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ มีจำนวนหลายคน แต่เจ้าหน้าที่มีเพียง 2 คน และไม่ได้ พกพาอาวุธใด หากเข้าไปจับกุมอาจถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ซึ่งกรณีนี้เนื่องจากพนักงาน เจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมตามกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจึงต้องถูกสอบสวน ข้อเท็จจริงด้วย เพราะอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 มาตรา 204 มาตรา 205 และในกรณีที่ทรัพย์สินของทางราชการเสียหายก็ต้องสอบข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 อีกด้วย

จะเห็นว่า กรณีเหล่านี้เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินและพนักงานคุมประพฤติอาจได้รับอันตราย แก่ชีวิตได้ หรือหากในอนาคตที่กฎหมายจะบัญญัติเพิ่มอำนาจให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจับกุม ผู้กระทำผิดเงื่อนไขตามหมายจับของศาลก็ควรอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบจับกุมผู้กระทำผิดเงื่อนไขตามหมายจับเท่านั้นพกพาอาวุธได้ในขณะปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในปัจจุบันกรมคุมประพฤติได้มีการฝึกอบรมด้านการใช้อาวุธปืนให้กับพนักงานคุมประพฤติ มาแล้ว 5 รุ่น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับภารกิจใหม่ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป